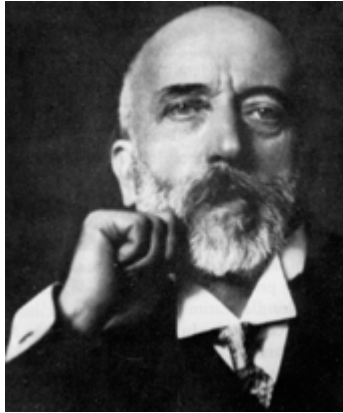

150. OBLJETNICA ROĐENJA ANDRIJE MOHORVIČIĆA

Andrija Mohorovičić (1857-1936)

Andrija Mohorovičić rodio se u Voloskom kraj Opatije. Studij matematike i fizike u Pragu upisao je 1875. Po završenom studiju predavao je na gimnazijama u Zagrebu i Osijeku, te na Nautičkoj školi u Bakru. 1892. postaje upraviteljem Meteorološkog opservatorija na Griču. Za doktora filozofije promoviran je na zagrebačkom Sveučilištu 1893, a 1910. godine postaje naslovnim izvanrednim sveučilišnim profesorom, te na Mudroslovnom fakultetu predaje kolegije s područja geofizike i astronomije. 1893. postaje dopisni, a 1898. pravi član JAZU. Umirovljen je 1921. godine.

U početku svoga znanstvenog rada Andrija Mohorovičić bavi se gotovo isključivo meteorologijom. Rad usmjeruje na tri područja - znanstveno tumačenje pojedinih meteoroloških pojava, vođenje čitave meteorološke službe tadašnje Hrvatske i Slavonije, te proširivanje aktivnosti opservatorija i na ostala područja geofizike, posebno na seizmologiju. Od meteoroloških se radova posebno ističu oni o opažanju oblaka, o tornadu kod Novske i Čazme, te o klimi Zagreba.

Nakon prijelaza u 20. stoljeće Mohorovičićev znanstveni interes okreće se isključivo problemima seizmologije u kojoj stječe svjetsku slavu. Analizom pokupskog potresa od 8. listopada 1909. Mohorovičić je posebno unaprijedio spoznaje o mehanizmu rasprostiranja valova bližih potresa kroz Zemlju. Tom prilikom prvi je u svijetu na osnovi analize seizmograma utvrdio plohu diskontinuiteta brzina potresnih valova koja odjeljuje koru od plašta Zemlje. Njemu u čast ta je ploha nazvana Mohorovičićevim diskontinuitetom, a njegovo je postojanje potvrđeno na čitavoj Zemlji. Ovo otkriće bez sumnje je najvažnija znanstvena spoznaja ikada objavljena u jednom hrvatskom časopisu. U postupku otkrivanja diskontinuiteta Mohorovičić je pretpostavio da brzina valova potresa u Zemljinoj kori postupno raste kako valovi zalaze u sve veću dubinu. Tu je pretpostavku izrazio eksponencijalnom funkcijom koja je nazvana Mohorovičićevim zakonom, a primjenjuje se i danas. Mohorovičić je zagrebačku seizmološku postaju početkom 20. stoljeća opremio najmodernijim seizmografima, čime ju je doveo na razinu najbolje opremljenih opservatorija u svijetu. Nabavkom preciznih opservatorijskih ura uspostavio je u Hrvatskoj i službu točnog vremena.

Opća je odlika djela Andrije Mohorovičića kritičnost u radu. Volio je spajati opažanja s teorijom, ali nikada nije teoriju pretpostavljao motrenju. Njegove misli i ideje bile su istinski vizionarske i došle su do izražaja tek mnogo godina poslije (djelovanje potresa na zgrade, iskorištavanje energije bure, modeli Zemlje i atmosfere, duboki potresi, obrana od tuče...). Godine 1970. njemu u čast nazvan je i krater polumjera 77 km na tamnoj strani Mjeseca, a 1996. i asteroid br. 8422. U najnovije vrijeme njegovim se imenom

naziva i diskontinuitet između kore i plašta na Marsu. Geofizički zavod Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu također nosi njegovo ime, kao i gimnazija u Rijeci, osnovna škola u Matuljima, te nekoliko ulica u hrvatskim gradovima, a na rektorskom lancu Sveučilišta u Zagrebu nalazi se i medaljon s Mohorovičićevim likom. Andrija Mohorovičić spada među najznamenitije hrvatske znanstvenike svih vremena, a svjetski ga geofizičari bez dvojbe uvrštavaju među istaknute velikane seizmologije 20. stoljeća.

U povodu 150. obljetnice rođenja Andrije Mohorovičića

U povodu obilježavanja 150. obljetnice rođenja poznatog hrvatskog geofizičara, akademika Andrije Mohorovičića, u HT muzeju, muzeju pošte i telekomunikacija, Hrvatska pošta 23. travnja 2007., u okviru niza maraka "Znameniti Hrvati", promovira poštansku marku njemu u čast. Inicijativu za izdavanje poštanske marke dalo je Hrvatsko meteorološko društvo, a podržali su je: Geofizički odsjek PMF-a, Državni hidrometeorološki zavod, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti i Matica hrvatska.

Svečana prigoda obilježavanja 150. obljetnice rođenja Andrije Mohorovičića potakla je nekoliko njegovih današnjih kolega da ovaj visoki god proslave prigodnom filatelističkom izložbom "**Meteorologija i geofizika na poštanskim markama**". Zanimljiva je i relacija ozbiljne, konkretne struke i jednog lijepog i ugodnog hobija.

Temu **meteorologije** na ovoj izložbi slikovito dočaravaju izložci Dražena Poje i Marka Vučetića. S temom **geofizike** na poštanskim markama, zanimljive izložke svojih zbirki predstavljaju Zvonimir Hernitz i Tihomir Gregl.

Život i djelo Andrije Mohorovičića - matematičara, fizičara, učitelja, profesora, poliglota, teoretičara, praktičara, konstruktora, meteorologa, seizmologa, utemeljitelja značajnih ustanova, akademika - jednog od najvećih hrvatskih znanstvenika svih vremena....nije jednostavno čak ni nabrojiti.

Ljubaznošću Geofizičkog odsjeka Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, u izložbenom prostoru HT muzeja se od 23. travnja do 4. svibnja 2007. godine može pogledati nekoliko značajnih instrumenata, predmeta, dokumenata i fotografija većih instrumenata iz stalnog postava u "Memorijalnim prostorijama Andrije Mohorovičića" pri Geofizičkom odsjeku PMF-a. Ovim posuđenim originalima se na Izložbi, uz spomenute prigodne filatelističke eksponate, nastoji ne samo naznačiti osoba, nego i nekoliko područja interesa našeg izuzetnog znanstvenika kojeg svjetski geofizičari uvrštavaju među velikane seizmologije 20. stoljeća.